

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د مولانا سعيد افغاني د سولې او تفاهم، نشراتي ارگان

www.said-afghani.org

آزاده، ټولنيزه، علمي، فرهنگي او نشراتي ارگان

Dr.Said Afghani

د مولانا سعيد افغاني : آزاده ، ټولنيزه ، علمي ، فرهنگي او نشراتي ارگان ته بڼه راغلاست!

داکتر يار محمد « حيدرزاده »

تاريخ نشر : 26 اپريل 2016 م

حفاظت از اکوسیستم ها ، زندگی مردم را بهبود می بخشد!

اکوسیستم عبارت از « مجموعه جانداران یک محیط به همراه کلیه عوامل و تشکیل دهنده های آن محیط است » که این کلمه از دو واژه : « اکولوژیکی » به معنی زمین شناسی و « سیستم » به معنی سامانه مشتق شده و برای اولین بار در سال « 1935 م » توسط دانشمند انگلیسی بنام « تانسلی اکولوژیست » ، پیشنهاد و رواج یافت .

برنامه توسعه سازمان ملل متحد، اکوسیستم ها را به پنج دسته تقسیم نمود اند : « کوه ها ، جنگل ها ، مناطق خشک و نیمه خشک ، زراعت و آب شیرین ، اکوسیستم های دریایی و ساحلی » . البته تمامی این اکوسیستم ها نقش مهمی را در حفاظت از گونه های گیاهی ، گونه های جانوری و زندگی انسان را بر دوش دارند.

سازمان بین المللی حفاظت محیط زیست در صدد است تا اکوسیستم ها را در کشور های آسیب پذیر؛ و نحوه زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم کشور عقب مانده را با برنامه ریزی پروژه های بزرگ کلیدی مدیریت ، بازسازی و سازماندهی کند تا از این طریق بتواند با امران معاش نحوه زندگی مردم را بهبود بخشد.

مدیریت و بازسازی اکوسیستم کوهستان افغانستان :

کوه ها تقریباً بالاتر از ۷۵ درصد خاک افغانستان پوشانیده است و ۳۹ درصد آن قابل سکونت است که سهم بسزایی در اقتصاد کشور ما دارد ، ما همه تولید کوهستانییم چه در کنار دریا ، چه کیلومتر ها دور از کوهستان و چه در مناطق دره ها زندگی می کنیم. و از نظر جنبه های گوناگون (مانند: آب ، غله ، معدن ، چوب ، برق ، چرگاه و مواد ساختمانی) وابسته به اکوسیستم کوهی هستیم .

رشته کوه ها (مانند: خاواک ، بابا ، سیاه کوه ، سفید کوه) شکل داده است و تامین آب آبیاری زراعت ، آب آشامی دنی و چارواداری مردم را برعهده دارد. مناطق کوهستانی افغانستان دره های شاداب حاصلخیز دارد که مردم در دره ها به زراعت و باغداری و چارواداری مشغول هستند.

طوریکه ارقام نشان می دهد « ۷۵ در صد » آب شیرین کشور ما از کوه ها تامین می شود ، مردم زراعت پیشه ما به ریزش برف در کوهستان و آبخیزی در یاها هرساله چشمه انتظار می باشند ، « سه در صد » جنگل کشور ما نیز در مناطق کوهستان قراردارند و برای نشونمای خود نیاز به آب باران رطوبت بیشتر دارند.

کوه ها تامین کننده حیات دشتهها هستند ، پنا گاه حیات وحش (آهوی قوچهار ، بزکوهی ، پلنگ برفی) پرندگان ناب (کبک اوزخوان و کبک دری) و بزرگترین چراه مراتع های (مانند : قلات واخان ، شیواه شغنان ، خاواک پنجشیر ، کلفگان تخار ، کوه بابا بامیان و ناوه غزنی) می باشد .

هدف ما از مدیریت و بازسازی یا حفظ اکوسیستم کوهستان این است که چیزی کم از نصف جمعیت کشور ما در مناطق دامنه های کوهستانی ساکن هستند ، و از طریق « زراعت ، باغداری و چارواداری » امراری حیات میکنند .

همچنان کوه ها محل نشونمای خود روی گونه مختلف بته های جنگلی و علوف چراه حیوانات اهلی و وحش و بخصوص گیاهان دارویی است. در ارتفاعات گیاهان و حیات وحش بومی ساز و گاز های و یژه ای برای بقای خود بوجود می آورند، گل ها و گیاهان آلپ در صخره ها و سایه سنگ زندگی می کنند.

بیشتری از نزولات آسمانی (مانند : برف ، باران و ژاله) در ارتفاع کوهها ذخیره می شود که ذخیره شدن آن بصورت نفوذ در داخل خاک یا بصورت یخچالیها در قله ها می باشد که درایام تابسان برفچالها به مرور زمان ذوب شده جریان دریاها را تشکیل می دهد.

باید یاددهانی کرد : مدیریت ، بازسازی و حفظ اکوسیستم کوهستان ضرورت فوری و حیاتی است به دلیل وجود شیب و قله ها ، یالها و دره ها کما بیش به طور دائم مرطوب هستند و در صورت استفاده بی رویه از منابع آن ، یا احداث سرک های غیر اصولی محیط آن و وضعیت پیچیده ای را بوجود می آورد.

بگونه مثال : پیامد های آسیب رسانی به محیط کوهستان برف کوچ ذوب سریع برفچالها سیل خیز و طغیان دریا باعث تخریب صد هکتار زمین منزل مسکونی با آب دریا یجا می شود و احداث سرک های غیر اصولی در محیط کوهستان زخمی ابدی برسیمای کوهستان وارد می شود که ترمیم و بازسازی پوشش گیاهان در یالها و شیب های تند مشکل است.

مدیریت و بازسازی اکوسیستم زراعت و آب های شیرین افغانستان:

افغانستان از نظر آب های شیرین و اراضی یکی از کشور غنی در منطقه به حساب می آید که در صورت انسجام آب ومهار دریاهاى خروشان ، بوسیله ساخت کاسه بند های کوچک ذخیره وی آب را در داخل دره های طویل می توان کنترل و نگهداری کرد و در ایام فصل گرما جهت آبیاری به دسترس زراعت پیشه گان و میوه پروران را باغدار از کاسه بند ها به وسیله کانال، نهر ، لوله های آب گذران بدون ضایع به مزرعه به دستر دهقان رساند و آینده ای درخشان را برای مردم کشور مؤثر کرد.

باید خاطر نشان ساخت : افغانستان فعلاً از نبود کادر های مسلکی طرحه ریز در در مدیریت بازسازی اکوسیستم ها و هم در حفاظت و احیای محیط زیست قرار دارد و از جانب هم ضرورت است تا دولت منابع طبیعی کشور را مدیریت و بازسازی کند .
مثلاً در حدود « ۳،۳۰۰ میلیون » هکتار زمین آبی موجود را با تجهیزات (مانند : ماشین الات زراعتی ، کمباین به خصوص ماشین های قلبه خورد دستی میخانیکی یا دیزلی و بنزینی) مناسب به زمین دهاقین تامین کند.
اطلاعات ارقامی نشان می دهد که تولید غلات در زراعت آبی دو یا سه بار بزرگ تر از در یک زراعت للمی است.
البته نیازمندی تحول چشمگیر زراعت در قدم اول ازدیاد حاصلات با کیفیت برفی هکتار زمین وابسته با عمق شخم ، تخمهای اصلاح شده و رژیم آبیاری است.

امید وارم تا دهه آینده آب شیرین ما انسجام پیدا کند و با حفر جوی های عنعنوی نهر سنتی ها و عمار کانال ها مدرن آب آرسائی و با ساخت آبگردان ها یا پرچاب ها مسیر دریا ها را هدف مندانه تغیر دهیم و آب را رساندن به دشت های مستعد ، یکی از وسیله اصلی جلوگیری از خشک سالی می باشد.

مدیریت و بازسازی اکوسیستم مناطق خشک و نیمه خشک افغانستان :

افغانستان کشوریست با آب و هوای خشک و نیمه خشکه در یک کمر بند اقلیمی هولناک بدون انجام دادن کارهای بنیادی و طرح ریزی و برنامه های عملیاتی در بخش منابع آبی برای بهبود زندگی امروزه و فردای مردم ما بی دلیلی است. در حالیکه از دیدگاه دانش محیط زیست ؛ صلاح کیفیت زندگی شهروندان از طریق حفاظت و اصلاح محیط زیست کشور می باشد.

۱- مناطق خشک بی آب که انواع گیاهان در آن بسیار کم می روید، مانند : دشت مارگو ، مارچه ، ریگستان و دشت زرد در جنوب غرب .

۲- مناطق نیمه خشک : مانند دشت آب دان میر علم امام صاحب ، دشت لیل اندخوی دشت کیلگی بغلان است که در این دشت ها بوته خاردار و بوته های ساکسول نمو می کنند.

با اجرای طرح کمر بند سبز در دشت های شمال و جنوب غرب بمنظور درخت شانی و یا کشت بوته دانه ها و ایجاد هر پوشش سبز گیاهی تاثیر مثبت در مهار خسارات های فرسایش بادی و کنترل دیگر رویداد های طبیعی دارد.

منابع آبی اجرای کمر بند سبز از دریاها خروشان با عملیات لوله گذاری و یا حفر چاه هایی عمیق در مناطق جنگل شانی در بسیاری از کشور های انجام و نتیجه این طرح کمر بند سبز شهود است.

مزایای مدیریت بازسازی اکوسیستم ها :

به اساس استراتژی انکشاف ملی مسؤلیت اداره ملی محیط زیست سخنوری و صرف رهنمود نیست بلکه به دنبال کار عملی حافظت و احیای محیط زیست با همکاری و هماهنگی اداره مبارزه با حوادث و زراعت آبیاری و انرژی و آب مسؤلیت دارد که مناطق خشک و نیمه خشک کشور را سرسبز نمایند.

مهمترین کارهای بازسازی اکوسیستم ها کمک به کاهش فقر و افزایش فرصت های توسعه اقتصادی برای جامعه است. گسترش این تفکر نیازمند همکاری و هماهنگی در تصمیم سازی اکوسیستم ها و راه عملی آن از طرف اداره ملی حفاظت محیط زیست است.

از دیدگاه مسلک محیط زیست، راهکاری دراز مدت و پایدار به منظور کاهش و نهایتاً از میان بردن فقر، گسترش رفاه عمومی در کشور در مدیریت بازسازی اکوسیستم سلسله کوه ها هندوکش نهفته است.

در اولویت حفظ یخچالها و برفچالها نقشی بسیار برجسته در تامین آب آبیاری زراعت و تامین مواد غذایی در کشور ما ایفا می کند. با تانسف که در سالهای اخیر از بابت عدم کنترل در حفاظت از جنگل ها و نبود نحوه اداره چراه و هم از اثر خشکسالی های پیهم و کم ریزش برف و باران های موسمی در کوه ها از مقدار آب دریاها کاسته شده است.

ذخایر آب یخچالهای طبیعی کشور در نحوه زندگی مردم ما رابطه اقتصادی تعیین کننده داشته و از عدم مدیریت سالم منابع آبی در طی این سالهای اخیر، مردم ما با کمبود شدید آب آبیاری و مواد غذایی مواجه است و بیقین میتوان گفت که با مدیریت خوب در بازسازی اکوسیستم آب های شیرین کشور از قسمت بلایی جریان دریا ها بوسیله ساخت آب گردان یا آبگیر آب انتقال توسط جوی های عنعنوی، نهرهای سنتی، کانالهای مدرن از دامنه های میلان دار به وادی های دره های نواحی جهت توسعه زمین های زراعتی و باغداری کم مصرف است و به این طرز می توان خدمت گزاری دلسوزان به قشر زحمت کش زراعت کار روستاها نواحی ولایات کشور کرد.

یکی از راه اصلی رشد اقتصادی پایدار کشور ما انسجام آب های و احیا پروژه های سکتور زراعت با استفاده از سیستم های مدرن آبیاری با مدیریت خوب بازسازی اکوسیستم کوهی است.

از جانب هم باید افزود که :

مدیریت انسجام آب و طرح پروژه های بزرگ شبکه های تنظیم آب و بخصوص رساندن آب بوسیله کانالها به دشت ها بزرگ مانند :

« دشت آب دان میرعلم امام صاحب، دشت کیلگی، دشت لیل اندخوی، مارگو، مارچه، ریگستان و دشت زرد دشت پشت میدان هوای بگرام و غیره » نه تنها در بلند بردن زندگی اجتماعی و اقتصادی مردم کشور بهبود می بخشد، بلکه زمینه کار را نیز مساعد میسازد.

داکتر یارمحمد «حیدرزاده»

داکتر علوم محیط زیست در کشور سویدن

بازگشت به صفحه اصلی — www.said-afghani.org